

Р Е Ц Е Н З И Я

за защита на дисертационен труд „ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ДОПУСКАНЕ НА КАСАЦИОННО ОБЖАЛВАНЕ“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“ (Граждански процес) от ЯНА ЕМИЛОВА ВЛАДИМИРОВА-ПАНОВА – задочен докторант към Катедрата по гражданскоправни науки към Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

от

**проф. д-р Силви Василев Чернев,
професор по гражданско-процесуално право в ЦЮН на Бургаски
свободен университет и ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски**

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Настоящата рецензия е изготвена с оглед защитата на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6. „Право” (Граждански процес) от ЯНА ЕМИЛОВА ВЛАДИМИРОВА-ПАНОВА – задочен докторант към катедра Гражданскоправни науки при Юридическия Факултет на СУ «Св. Климент Охридски», отчислена с право на защита със заповед РД 20-56/02.03.23 г.

Процедурата е започната на основание съответните текстове от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (ППЗРАДРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНСЗАД в СУ „Св. Климент Охридски”), приет с решение на Академичния съвет на 31 октомври 2018 г., изменен и допълнен неколkokратно – последно с решение на АС с протокол от 30.10.2024 г.

Представените документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАД в СУ „Св. Климент Охридски.

Процедурата е коректно спазена.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРЕДСТАВЕНИЯ ТРУД

1. Обща характеристика

Представеният научен труд „Предпоставки за допускане на касационно обжалване“ в обем на 357 страници е посветен на институт на гражданскопроцесуалното право въведен с новия ГПК през 2008 г.¹. Подобен институт е доста разпространен в други държави. Целта е да се облекчи в количествено отношение работата на най-висшия съдебен орган на съответната държава (в случая ВКС) и да се създадат условия за концентриране на дейността на тази инстанция върху по-сложни проблеми и усилия за уеднаквяване на съдебната практика.²

На фона на не особено успешното прилагане от страна на ВКС на т. нар. „селективен подход“³ при допускането отделни дела до на касационно разглеждане изборът на темата от докторант сам по себе

¹ На нашето процесуално право е позната подобна селекция на дела, допускани до разглеждане посредством преглед по реда на надзора по отменения ГПК. Това производство, независимо от окачествяването му като извънреден способ за контрол над влезли в сила решения, разкрива характеристики в голяма степен подобни на касационното производство по действащия ГПК. По различно време критериите са били различни – в първоначалния вариант на ГПК 1952 г. преглед по реда на надзора се е допускал при „особено тежки нарушения на закона“. Впоследствие основанията до голяма степен съвпадат с основанията за редовно обжалване. В преобладаващата част от времето на действие на отменената уредба преценката се прави от името на Председателя на ВС или Главния прокурор на републиката, подпомагани от консултанти с ранг на върховни съдии или прокурори от Главна прокуратура. В последните години от действието на института селективният подход беше изоставен и достъпът до преглед по реда на надзора беше всеобщ.

² Друг е въпросът, че практиката на ВКС се ориентира към значително разточителен подход – не се спестяват нито усилия, нито се наблюдава насочване на тези усилия към решаване на по-сложни въпроси.

³ Обозначаван от покойния високо уважаван колега Благовест Пунев като „факултативен“.

си заслужава положителна оценка. Селективният подход е в много висока степен приемлив (и, както се отбеляза, широко практикуван в множество държави, принадлежащи към различни правни системи и традиции). За съжаление във вида, в който този институт се прилага в практиката, струва ми се изходната позиция и замисълът му са се загубили. Именно това прави особено полезен дисертационен труд, посветен на тази проблематика.

1.1. Работата се състои от Увод, пет глави и Заключение.

Уводът е относително кратък (стр. 6 - 11). В него авторката въвежда читателя в проблематиката, посочва целите на изследването и използваните научни методи. Накратко представя основните моменти от изложението.

1.2. Глава Първа е озаглавена: „Сравнителноправен анализ на селективния характер на обжалването по граждански дела пред върховните съдилища в някои държави“ (стр. 12-71).

В началото на изложението авторката се опитва да изгради рамка на проблематиката. С оглед на обстоятелството, че разглежданото явление е широко разпространено в различни правни системи, а също така и различаващи се процедури за контрол от страна на най-висшите съдебни инстанции по граждански и търговски дела се прави прецизиране на използваната терминология.

В последователни параграфи са разгледани правната уредба и особености на практиката във връзка с прилагането на селективното начало в Обединеното кралство, САЩ, Федерална република Германия, Република Австрия и Кралство Испания.

Последният параграф е посветен общо на съществуващите тенденции в развитието на идеята за въвеждане на селективни предпоставки при допускането на обжалване пред върховните съдебни инстанции. В него авторката добавя допълнителна информация за

състоянието на уредбата и в няколко други държави: бивши републики от състава на Югославия; Чехия, Канада, Аржентина, Скандинавските държави, Италия и Франция и т.н.

Изложението е с висока информационна стойност за евентуалните читатели на труда и дава широка представа относно разглежданата проблематика. Същевременно посредством това се изгражда сериозна основа за по-нататъшното изследване.

1.3. Глава Втора е посветена на селективното начало в работата на най-висшия съд в България (стр. 72- 88)

В първия параграф на тази глава се съдържа исторически преглед на уредбата – разглеждат се както статусът, така и функциите на Върховната съдебна инстанция, а така също и евентуалните ограничения на обжалването пред този съд.⁴ Изложението е концентрирано, но високо съдържателно.

След това авторката се обръща към текущата уредба по ЗСВ (2007 г.) и по действащия ГПК.

Във втория параграф се поставят въпроси, свързани с конституционосъобразността на уредбата (както в първоначалния ѝ вариант, така и във варианта след измененията и допълненията на ГПК в тази част през 2017 г.).

Отделно е разгледана историята на реакциите в полза и срещу въвеждането на селективно начало при работата на Върховния касационен съд, включително поставянето и разглеждането на въпросите за противоконституционност на въпросната уредба.

⁴ Всъщност за касационно обжалване през целия разглеждан период – от 1878 до 2008 г. не може да става дума. През значителна част от този период – 1952 – 1998 г. касационно производство изобщо липсва. Има Преглед по реда на надзора, който е окачествяван като извънредна инстанция и достъпът до това производство в различни периоди е ограничаван на основата на различни критерии, като през последния период на неговото съществуване достъпът до това звено от веригата на инстанционното разглеждане на делата е всеобщ.

Коментира се съответното решение на КС, а така също и произнасянията на конституционни съдилища в други държави.

Изложението завършва с анализ на въведените през 2017 г. изменения в уредбата на чл. 280 от действащия ГПК, а именно – вероятното наличие на нищожност или недопустимост на обжалваното решение, а така също и на високо спорната „очевидна неправилност“. И в тази насока проблемът е разгледан в сравнително-правен план.

Част от изложението е посветено на изследване на съотношението между съдържанието на правото на защита и въпросните ограничения.

Третият параграф е посветен на практиката на ЕСПЧ относно уредбите в различните държави, въвеждащи механизми за селектиране на жалбите, в т.ч. произнасяния по българската уредба. Констатира се, че Съдът има различаващи се практики и се коментират сериозен брой различни решения, в които се очертават различни нюанси.

Отделно внимание е обърнато на евентуалното нарушаване на изискването за безпристрастие на съда с оглед възможното двукратно участие на едни и същи съдии във фазата на допускането (осъществяването на селективния подбор) и впоследствие при разглеждане на касационната жалба по същество. Отново се анализират решения на ЕСПЧ и се правят обобщения. Изложението има информативен и коментарен характер.⁵

Последният параграф от тази глава (Четвърти) е посветен на уточняване терминологията и съдържанието на понятийния апарат, с

⁵ В моята работа, посветена на тази проблематика, съм посочил и чисто практически неудобства от участието на един и същ състав на съда в тези две отделни фази на касационното производство.

който докторантката борови – това се отнася до термините „селективно“ и „факултативно“; дали става дума за предпоставки или основания за допускане на касационното обжалване.

Следваща част от изложението се отнася до предварителната фаза (на практика „селекцията“). В четвъртата точка на този параграф авторката прави опит за разграничение между приложното поле на касационното обжалване и предпоставките за допускането му. Отново се поставя на обсъждане проблематиката на разграничението между формалните отрицателни предпоставки (текстовете по чл. 280, ал. 3 ГПК) и процеса на селекция. Първата посочена група ограничения (според авторката) се контролира от въззивния съд при предоставената му „попътна“ проверка на допустимостта на касационната жалба. Втората група въпроси се разрешават от тричленния състав на ВКС при условията на чл. 288 ГПК. На стр. 120-123 се съдържат интересни разсъждения относно съдържанието на понятието „селективно начало“, „селекция“. Авторката отрича наличието на такова, когато подборът на делата, по които върховното съдилище ще се произнася, се основава върху вероятната недопустимост или неоснователност на жалбата, а не се базира на други установени критерии от типа на първоначално формулираните от ГПК.

Главата завършва с разсъждения относно същността на селективния подход и съотношението му с принципите на гражданския процес. Разгледано е съотношението с принципите на законността, диспозитивното начало и равенството на страните.

1.4. Глава Трета е посветена на анализ на предвидените в чл. 280, ал. 1 ГПК предпоставки за допускане на касационното обжалване (стр. 128 – 247).

В първия параграф се съдържа кратка обща характеристика на предпоставките. Авторката прави обзор на развитието на уредбата, като държи сметка за произнасянето на КС на Република България и тълкувателно решение на ВКС по тълк.д. № 1/2009 г. на ОСГТК.⁶

Във втория параграф изложението се насочва към (според авторката) общата предпоставка за допускане на обжалването по чл. 280, ал. 1 ГПК.

Прави се описание на използваното в практиката понятие „правен въпрос“.

Интересна част от изложението е посветена на „обличането“ на порока „необоснованост“ (несъмнено въпрос, свързан с фактическата страна на спора) като материалноправен или процесуален въпрос.⁷

Последователно се разглеждат проблеми, свързани с формулировката на правния въпрос, с неговата специфична характеристика (като материалноправен или процесуален); за неговата релевантност относно изхода на делото и най-сетне за връзката на правния въпрос с правилността/неправилността на обжалваното решение.

В параграф Трети се разглеждат специалните предпоставки по алинея първа, точка първа от чл. 280 ГПК.

Изложението започва с посочване на особености на уредбата преди измененията ѝ от 2017 г.

Изследвайки съдържанието на понятието „задължителна практика на ВКС“ авторката се базира на текстовете на различни

⁶ Което, измежду многобройните оплаквания (някои от които сигурно са основателни) КС прие, че само думата „съществен“ в текста на чл. 280 ал. 1 има противоконституционен характер.

⁷ В своите лекции застъпвам становище, че наред със същинското нарушаване на материалния закон съществува и т. нар. „вторично несъответствие с материалния закон“ – в случаите, при които правните изводи на съда по себе си са правилни, но основани върху неправилно установена фактическа обстановка, при което те стават неправилни в крайна сметка.

тълкувателни решения, включително на такива, постановени след измененията на ГПК от 2017 г. Впуска се в доста задълбочен сравнителноправен анализ и анализ на наличните становища по този въпрос в българската правна книжнина. Отделено е внимание на последиците от постановяване на решения на ВКС по чл. 290 ГПК (съдържащи произнасяния по допуснати до касационен преглед при условията на успешно проведена селекция). Специално се спира на въпроса за необходимостта от различаване на „практика на ВКС и „задължителна практика на ВКС“, основавайки се на текста на ал. 1, т. 1 на чл. 280 ГПК. Излага свое становище по въпроса, критикувайки ТР на ВКС от 2009 г.⁸ Спира се на значението на решенията, постановени от ВКС при условията на чл. 290 ГПК, особено при изричното обявяване от закона, че такава практика няма задължителен характер (изменение на ГПК 2017 г.). Изложението навлиза в тънкости от рода на значението на изразеното в мотивите на определения, поставени по чл. 288 ГПК.

В отделна точка се прави сравнение с т.нар. „прецедент“, институт познат на страните, спадащи към англо-американската правни системи.⁹

Последователно се разглеждат въпроси, свързани с приложението на т. нар. „противоречие на обжалвания акт с акт на

⁸ Не се разглежда въпросът защо за легитимна се възприема практиката на ВС след 1952 г., а се отрича такава легитимност на практиката на „буржоазния“ ВКС. Този въпрос особено остро се поражда от близостта на днешното законодателство със законодателството (в т. ч. процесуалното) преди 1951 г. и доста сериозната отдалеченост на социалистическото законодателство по съдържание от днешното.

⁹ Държа сметка, че доктрината *stare decisis* от страна на континенталните юристи се окачествява като основа на нормативния ефект на съдебния прецедент. Схващам тази доктрина и нейното приложение по-скоро като израз на самоограничението на съдилищата при наличието на сбор от аналогични факти да произнасят еднакви по съдържание решения. При нас по всеки правен въпрос, ако в даден съд заседават повече от два състава по една и съща материя, може да се радваме на най-различни по съдържание решения. Остава открит и въпросът какво обяснение ще има „нормотворческата дейност на съдилищата“ при господството на конституционна доктрина за разделение на властите.

КС на РБ или с акт на Съда на ЕС“. Част от изложението е посветена на нюанси на проблематиката, свързана с актовете на КС (включително при отказ на КС да разгледа въпрос по същество и значението на съдържанието на диспозитива и мотивите на съответните актове).

Още по-пространно е изложено относно актовете на ЕС – произнасянията по преюдициални запитвания и всякакви други видове решения на различните съдилища, съвкупно обозначавани като Съд на ЕС и т.н.

По-нататък се обсъждат предпоставките, формулирани в двете хипотези на чл. 280, ал. 1, т. 3 – „от значение за развитието на правото“ и за „точното прилагане на закона“.

Последният параграф на тази глава съдържа разсъждения за евентуално усъвършенстване на уредбата по чл. 280 ГПК, като крайният резултат, до който се достига, е че уредбата следва по принцип да се запази.

1.5. Авторката е посветила цяла глава (Четвърта) на нововъведените предпоставки за допускане/ограничаване на касационното обжалване, въведени с изменението на ГПК 2017 г. (стр. 248-300).

Първият параграф е озаглавен „Генеалогия на промените“ (всъщност допълненията на уредбата). Във Втория параграф се прави обща характеристика на тези основания.

Третият параграф е посветен (общо) на вероятната нищожност или недопустимост на обжалваното решение (предметът и пределите на евентуалната проверка за наличието на някое от тези основания). Всъщност тази част от проблематиката е изложена по-скоро за пълнота, тъй като не ми е известно да има сериозни противоречиви становища или практики.

Четвъртият параграф се отнася до „очевидната неправилност“. Отново се характеризират предметът и пределите на проверката за наличието на това основание. Изложението е пространно – описват се различни становища и аргументи, изследвана е огромна по обем съдебна практика.

Главата завършва с предложение de lege ferenda за преформулиране на целия текст на чл. 280, ал. 2.

1.6. Последната глава (Пета) се занимава с особености на производството по допускане на касационно обжалване (стр. 301-343).

Първият параграф се занимава със значението на изложението на основанията за допускане до касационно обжалване и особено на затрудненията, възникнали в практиката след въвеждане на основанията по чл. 280, ал. 2 (относно които в редица съдебни актове и други изразени становища се приема, че ВКС следва да следи служебно). Отново е проследена обемна съдебна практика и са обсъдени разнородни хипотези.

Във Втория параграф на преден план се поставя съотношението между отделните предпоставки. Всъщност проблем преди въвеждането на новата алинея Втора на чл. 280 ГПК не съществуваше. При въвеждането на новите предпоставки обаче (според докторантката) би могло да се твърди, че по отношение на всеки порок на въззивния акт би могло да бъде обосновано наличието на съответстващо му основание по чл. 280, ал. 1 ГПК , но не всеки порок на въззивния акт води до наличие на основанията по чл. 280, ал. 2 ГПК (стр. 315). Обсъжда се и въпросът за евентуална „конкуренция между основанията“.

Третият параграф се занимава със защитата на ответника по касация в селективната фаза на касационното обжалване – в отговора

на касационната жалба и евентуалната насрещна касационна жалба. И в тази си част изложението е по-скоро дадено за постигане на обхват.

Интерес представлява Четвъртият параграф, който се занимава с проверката за редовността и формалната допустимост на касационната жалба. На фона на посочена съдебна практика се проследяват попътните правомощия на въззивния съд по отношение на подадените чрез него касационни жалби, отговори на такива, както и по отношение на евентуалните насрещни жалби и на отговорите по тях. След това се разглежда и административното правомощие на председателите на отделения към ВКС, съгласно т. 11 ПОСРНДВКС. Едно-две изречения са посветени на произнасянето на състава от ВКС при липса на допустимост на касационната жалба по смисъла на чл. 280, ал. 3. При последните две хипотези не са разгледани способности за защита на касатора, чиято жалба се връща на основание административно произнасяне или от тричленен състав (в последния случай определението на състава по чл. 288 е несъмнено обжалваемо).

Петият параграф е посветен на особеностите на евентуалната възможност за отправяне на преюдициално запитване в предварителната фаза на касационното производство (застъпва се правилното становище, че това правомощие на ВКС следва да се осъществява служебно).

Шестият – на правомощието за правене на предложение на тълкувателно решение.

Седмият параграф се отнася до самата процедура по чл. 288 ГПК. Наред с общи разсъждения относно необходимостта/липсата на таква от открито съдебно заседание и от мотивиране на определението. По последния проблем отново се прибегва към кратък сравнително-правен преглед. След това се обсъжда тричленният състав на съда и мнозинството, необходимо за произнасяне на

определението. Поставя се на обсъждане и становището, че дори становището на един от членовете на състава би могло да бъде основание за допускане на касационното производство. Обсъдено е приложението на уредбата за явна фактическа грешка и тълкуване на определението, а е отречена възможността за допълване, тъй като такова би се отнасяло до допълване на съображения.

Странно, авторката не се спира на сериозния проблем с евентуалната обжалваемост на определението по чл. 288 ГПК¹⁰

1.7. Заключение е кратко (344 – 346 стр.) и съдържа общи разсъждения.

2. Положителни характеристики на представения труд

2.1. Независимо от широкото внимание, на което се радва проблематиката на селектирането в процеса на допускане на касационен преглед в правната литература и обилната съдебна практика, породена от това на пръв поглед изцяло ново процесуално явление¹¹, обсъжданият труд, представлявайки цялостно и многостранно монографично изследване на този институт на процесуалното право, представлява високо качествен и сериозен опит, водещ до осмисляне и преосмисляне на въпросната правна уредба.

2.2. От друга страна следва да се държи сметка, че с приетата през 2007 г. (в сила от 01.03.2008 г.) правна уредба се въвежда явление,

¹⁰ Това определение несъмнено „прегражда“ по-нататъшния ход на делото. От друга страна, макар и несъмнено постановено „контра легем“ съответното тълкувателно решение на ВКС възприема разумното разрешение – това определение не бива да подлежи на обжалване. Това положение, естествено, би могло да бъде преодоляно с добавяне в края на текста на чл. 288 на фразата „което не подлежи на обжалване“ (не коментирам колко пъти ГПК е изменян и допълван в годините след приемането му – още от първия месец). Не коментирам и странните становища в литературата, че определението не прегражда хода на делото, защото производството още „не било започнало“.

¹¹ Всъщност през преобладаващата част от действието на отменения Преглед по реда на надзора, съществува уредба, която на практика би могла да бъде окачествена като „селектиране“ и то при почти пълна липса на точно формулирани критерии – на първо време „при особено тежки нарушения на закона“, а впоследствие – основанията за обжалване (без формулировките за отмяна на влезли в сила решения). Във всеки случай допускането до този способ (с право окачествяван като „извънреден“) ставаше изцяло в резултат на суверенна преценка на Председателя на тогавашния ВС или на Главния прокурор на републиката.

което на практика създаде много сериозни затруднения в работата на ВКС.¹²

Всичко това придава на обсъждания труд особено висока степен на полезност от всяка гледна точка – за развитието на правната теория, за обслужването на съдебната практика, а така също и за пораждаването на сериозна дискусия относно проблемите, пораждащи съмнения или спорове.

2.3. Като цяло може да се отбележи, че резултатът е в максимално висока степен успешен. Изправени сме пред всеобхватна и задълбочена разработка на темата, разкриваща значителен обем от знания и то не само в областта на гражданскопроцесуалното право, а изобщо високо ниво на правни познания. Разкриват се високата обща и езикова култура на докторантката и способността ѝ за сериозен и критичен анализ на становища в литературата и съдебната практика.

2.4. Силно впечатляващи са общо обемът на работата, използваният научен апарат (102 заглавия на български език и 73 на чужд език), а така също в случая и многобройността и съдържанието на бележките под линия (общо 678).

Напълно приемлива е избраната структура на дисертационния труд – тя дава възможност за разработка в детайли, като същевременно спомага за избягване на ненужни повторения.

Докторантката свободно борави с източници от множество държави, принадлежащи към различни правни системи, отразяващи различни традиции, възгледи и др.

¹² Ако се направи сериозна преценка на усилията, които съставите на ВКС полагат да извършат преценката по чл. 280, ал. 1 и 2 ГПК и евентуалните допълнителни усилия при реалното провеждане на касационно производство, би могло да се стигне до преценка, че (извън формалните ограничения по чл. 280, ал. 3 ГПК) може би работата на ВКС не би била по-голяма по обем и сложност, ако всички касационни жалби се разглеждат направо по същество, т.е., ако се избегне селективното начало.

2.5. За нуждите на анализа е използвана огромна по обем практика на българските съдилища, на Съда на ЕС, на ЕСПЧ, практика на съдилищата на различни държави и т.н. Съответната практика е представена коректно и анализирана задълбочено.

2.6. Както при обсъждането на теоретични становища, така и при обсъждането на съдебна практика, в значителен брой случаи докторантката заявява своя лична позиция, основавайки се на оригинални свои аргументи.

2.7. Приноси с научно и научно-практическо значение:

2.7.1. Особено ценни са високосъдържателният сравнителноправен преглед и съответен анализ на ситуацията в множество държави, принадлежащи към различни правни системи. Следва да се отбележи, че изследването не е самоцелно, а е послужило като основа за анализа на българските уредба и практика.

2.7.2. Анализът на действащата у нас уредба е поставен в контекста на съответствието ѝ с основните (декларирани изрично) основни начала на гражданския процес; с изискванията на действащата Конституция, а така също в рамките на ЕКПЧ и практиката на Европейския съд.

2.7.3. Приносен момент представляват разграниченията и уточненията на съдържанието на съответните правни понятия и използваните термини.

2.7.4. Съществен принос представлява анализът, посветен на отделните предпоставки за допускане на касационно обжалване (тяхното съдържание и съответно приложно поле), а така също и на съотношението между тях. Казаното се отнася за анализа на всяка една от отделните предпоставки – по ал. 1 и ал. 2 на чл. 280 ГПК.

2.7.5. Направеното предложение de lege ferenda за преформулиране на текста на чл. 280, ал. 1 и 2 ГПК би могло да послужи като основа за бъдещо преосмисляне на уредбата.

3. Някои препоръки към работата

3.1. При евентуално публикуване на работата бих препоръчал разширение на Заключението – би било добре там да се формулират резултатите от научното изследване и предложенията за усъвършенстване на законодателството.

3.2. Личното ми впечатление е, че начина, по който се прилага „селективното начало“, не води до очакваните резултати.¹³ ВКС нито е разтоварен в количествено отношение, нито работата му е с по-високо качество; функцията по уеднаквяване на практиката също е доста съмнително осъществявана чрез лавинообразната тълкувателна практика. Може би преди издаване на работата докторантката трябва да обърне внимание на реалното осъществяване на иначе точно описаните от нея функции на селекцията. Бих препоръчал да се обърне и по-сериозно внимание на процедурата по чл. 288 ГПК

4. Други обстоятелства

4.1. Видно от представената професионална автобиография Яна Емилова Владимирова – Панова освен научните си занимания е практикуващ юрист – младши съдия и понастоящем е съдия в СРС.

4.2. Докторантът има четири публикации, от които три са свързани с темата на дисертационния труд. С това изискванията на закона са изпълнени.

Самите статии разкриват високо ниво, подобно на това, характерно за обсъдения дисертационен труд.

¹³ Лично аз съм от поддръжниците и радетелите за въвеждането на това начало, но съм доста разочарован от начина, по който ВКС прилага уредбата

4.3. Няма данни и съмнения за плагиатство.

4.4. Изпълнени са формалните минимални национални изисквания.

II. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното води до извод, че представеният дисертационен труд отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, на Правилника за прилагането на този закон и на специалните изисквания на ПУРПНСЗАД в СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд като цяло представлява значителен научен и научно-приложен принос, по подобен начин могат да се характеризират и резултатите от всеки един отделен елемент на научното изследване. Работата демонстрира, че Яна Емилова Владимирова – Панова притежава задълбочени теоретични знания в гражданскопроцесуалното право и други клонове на правото, широки познания в сравнителноправен аспект и несъмнена способност за самостоятелен научен анализ.

Всичко това ми дава основание да дам много положителна оценка на качествата на рецензирания труд и на докторантката, и да предложа на уважаемото Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“ (Граждански процес) на Яна Емилова Владимирова – Панова задочен докторант към Катедрата по гражданскоправни науки към Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

14.08. 2025 г.

Рецензент: проф. д-р Силви Чернев